

Te Nama o te Kirihimete.

# Te Pipiwharauaroa, He Kupu Whakamarama.

NAMA 34.

GISBORNE.

TIHEMA 1900.

## HE TIROHANGA WHAKAMURI.

I TERA rangi ka rangona ake e te taringa tetahi manu e tangi ana. Ehara i te tangi hou; he tangi e rangona ana i ia tau, i ia tau. He aha ra? "Tioro, tioro, tioro i te whitu, tioro, tioro i te waru tioro &c."

E! ko te mokai a te iwi, ko Te Pipiwharauaroa, ko te oha a tai o tangata ka whaiti atu ra ki te po, ko te kai whakaatu, e, ko te poho tonu tenei o te raumati, a, mea ake ko te tau hou.

E nga hoa, e te iwi, kei te whakamatemate tenei te tau tawhito, a, ko te tau hou kei te whakataetae mai. Haere atu e te tau 1900, haere mai hoki e te tau 1901, te karere o te rua tekau o nga tau whaka-rau. Whakare-rea ki te tuara nga mate, nga mamaetanga, nga pouritanga o te tau tawhito, tautototo atu ki nga mea hou kei te aroaro.

He mea tika rawa te tu, ka titiro whakamuri, ka whakaararo ai, i hangaia hoki te tangata he kararehe nui nga whakaaro. He aha nga mea nunui i pa ki te ao i tenei tau e whakatomumuri nei? He nui. No tenei tau i oho ai te mana nui atu i te ao i te kikihi a te hoa-riri, i rongo ai ona wahi katoa i te mamae i oho kino ai ki te hapai i te patu. I pa ano te ohonga ki te iwi Maori i te riri a te Ingarihi ki te Poa. Kei te whakamatemate taua whawhai i enei ra, kua oma te hoa riri, kua waiho te wiktoria ki te Ingarihi. E mura ana te whawhai ki Awherika ka paaha he pakanga ke ki Haina, a kua paenga nga korero o tena pakanga, ka tata hoki te tino mutu. I ara ano he pakanga ki Ahanati, i Awherika ki te hau-

auru, i whawhai ai etahi hapu o reira ki te Ingarihi. Kua mutu ano tena. I korororotia ano tera pea e ara he pakanga nui i waenganui o nga mana nunui, engari kaore tena i timata.

Otiira, ehara i te mea na te whawhai anake nga parekura i hinga ai te tini te mano o te tangata. Nui ke atu nga tangata i mate i te mate kai, i te mate uruta i Inia. Na reira ke te patunga tino nui rawa. Patu mai ra i te tini o te maori i Inia, ka whai mai e te mate uruta ki nga moutere ririki o te moana, a, huaki rawa mai ki Ahitereiria. I tae rawa mai ki Niu Tirenī nei whakaata haere ai, whakawehiwehi ai, a i patoto rawa mai ki nga tatau o taton whare.

Kaati pea i te mate kai i te mate uruta, katahi ka hangaia he mate e te tangata; na ka wera a Otawa, te tuone nui o te kawanatanga o Kanata; ka wera i te ahi te waapu i Niu Toka, i pakapaka ai i te ahi te tini o te tangata, i wera ai nga tima. I muri tata iho ka huribia a Kawhetana e te tai-a-Paniwhaniwha i mate ai ona mano o te tangata.

I pouri te ngakau i te matenga o te tama tuarua a te Kuini; i wehi te ngakau i te kohurutanga i te kingi o Itari; i owhiti hoki te ngakau i nga rongo kohuru o Ahitereiria, me era atu wahi, i mohio ai tatahi ki te tino kino-nga o te ngakau o te tangata i te mea kahore te wairua o te Atua i reira. E ki ana ko te Poropiti: "Te tinihanga o te ngakau, nui atu i nga mea katoa, kino rawa; e mohiotia ranei e wai?"—te ngakau kaore i te pehia e te Warua o te Atua.

I pa ano te pouri ki te iwi Maori mo o ratou